

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Péterfia-utca 833.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. Előfizetési felhívás. — Védő vagy vádló? Diesőfi József. — Miként és minő eszközökkel szeresheti meg s tartatja fenn a tanító társadalmi és hivatali tekintélyét? Stiglicz Albert. — Iskola ügy. Az iskolai bentlakás, különös tekintettel a debreczeni ev. ref. főiskolára. Rózsa Sándor. — Közgyűeink. A tiszántúli ev. ref. középiskolai tanáregyesület közgyűlése. O. I. — Nekrológ. Nagy Péter, Rác Miklóstól. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

Előfizetési felhívás

a

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

1888-ik évi folyamának második félévére.

Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Kérjük úgy a hátrálékosokat, mint a 2-ik félévi díjat még be nem küldötteket tartozásuk kiegyenlítésére.

Lapunk iránya, szelleme marad az eddigi.

Tisztelettel

Debreczen, 1888. július 14.

Csiky Lajos,
felelős szerkesztő.

Védő vagy vádló?

A tudós lelkész Dr. Heiszler József, a „Sáros-pataki Lapok“ f. évi 27-ik és 28-ik számaiban két terjedelmes vezércikkben „megkísérli a felekezeti lét jelentőségének kifejtésével lecsendesíteni azon érzékenykedést, melyre a tiszántúli egyházkerület által az unitáriusokkal szemközt kifejtett ellenhatás még folyvást alkalmul szolgál.“

A tisztelt nevű szerző tartalmas cikkei nagyon megérdemlik a gondolkozni szeretők komoly figyelmét, mert sok olyat mondanak, mit manapság többen feledni szeretnek.

Erős bölcsészeti érzékkel mutatja ki Dr. Heiszler, hogy a keresztyén felekezetek „absolute szükséges életfejlési mozzanata az azokban nyilatkozó elv tartalmának“, „tehát létezésük absolute szükséges“ (mi, tegyük hozzá: már csak azért is, mert e felekezetek létrejötte egészen természetes!); épen ezért: „ne is igyekezzenek e felekezetek azon, hogy egymásba átmenjenek s egymásban elmosódjanak.“ Igen helyesen jegyzi meg továbbá, hogy „nagyon felületes felfogása volna az a dolgoknak, ha valaki azt állítaná, hogy a felekezetek csak külsőleg különböznek egymástól, de lényegben azonosak.“ Jól esik hinnen, hogy az „exclusivitást nem ösmerő új protestantismus“ barátainak füle meg fog csendülni belé, ha hallják a derék Heiszlertől is: „minden felekezet, épen azért mivel felekezet, lényegében valami kizárólagosság.“

Általában mindezen és még több a fent megnevezett helyen olvasható észrevételei tudós szerzőnknek az elfogulatlan ítélok tetszésével találkoztak és találkozzandának.

De tagadhatlanul legtöbbet köszönhet Dr. Heiszlernek a tiszántúli egyházkerület. Őtet nemcsak hogy nem bántja az unitárius kérdésben elfoglalt álláspontunk, de szerinte egyházkerületünk fontos kötelem s missiót teljesített; s így levén meggyőződve, komoly leczkét tart azoknak, kik bennünket a „középkorban megjáró kizárólagossággal vádoltak“ s értésükre adja, hogy „az a reformatio nem merően protestantismus, hanem még valami más is!“ „A protestantismus egyedüli tényezővé tétetvén, máshová, mint negátíoba, nem vezethet... a confessionális egyház eltemetése határos az önfeladással... nincs alapunk tehát a tiszántúli egyházkerületnek szemére vetni a kizárólagosságot mindaddig, míg külön felekezetet képezünk!“

Azonban az érdemnek teljes elösmerése mellett nem feledkezhetem meg az igazságról sem. Eltekintve ugyanis attól, hogy nagyon furesán veszi ki magát, hogy épen Dr.

Heiszler, — ki egyházkerületünk eljárása iránt tiszteletet követel, — a „tiszántúli egyházkerület inceselkedéseiről“ beszél, — sehogy sem tudjuk megérteni 2-dik cikkének e kezdő szavait: „azt mondtam, (hol? hisz az első közleményben ilyenről szó sincs!!) hogy a kik a tiszántúli egyházkerület viselkedésén (!) megbotránkoztak: a protestantismus szellemét emelék zászlójokká.“ Én sem e tétel, sem e másik állítás: „én elismerem, hogy a prot. szellemével azon viselkedés (már t. i. egyházkerületünké az unitárius kérdésben,) nem rokonszenvez“, — számára Dr. H. cikkeiben helyet nem találok!

Az is megfoghatatlan előttünk, hogy miként sujthatja fejünkhöz Dr. H. e vádat: „a tiszántúli egyházkerület ellenhatása kellőleg, azaz tudományosan indokolva nem lett s ez volt a baj. Beszél az ügghöz az elfogultság, utána a szenvedély, végre a kialudni nem tudó odium theologorum!“ Igaz, hogy dogmatikai vita nem folyt; de nem is volt rá szükség, mert nem provokálta senki: s ha lett volna, talán jobban lehetne szó az „odium theologorum“-ról, mint így?! De azért, — megengedi ezt nekünk Dr. H., — a mit el kellett mondanunk, elmondtuk: kimutattuk, hogy a teológiai szakokban, e szakok természeténél fogva nem működhetünk együtt az unitáriusokkal; hangsúlyoztuk, hogy nem gyűlöletből akarjuk őket a megalakulandó prot. tud. társaságból kizárni, hanem azon keetés úszáseitnei fogva, melyivel egyfelől az ő felekezetök, másfelől a magunk egyháza iránt viseltetni tartozunk s a mely tisztelet sem azt nem engedi, hogy a magunk meggyőződését ő rájuk erőszakoljuk, sem azt, hogy hitelünket az ő jókedvükért feladjuk. Pedig ezek egyikének vagy másikának be kellett volna következni. Mi ugyanis tudjuk, hogy az unitáriusok és mi közöttünk „nagy közbevetés vagyon“, — elannyira nagy, hogy egy tudományos s hozzá még népies vallásos irodalmi társaságban, botrányos ellentmondás nélkül, avagy emésztő és munkaerőt bénító vitakozások elkerülésével, szóval sikerrel együtt nem működhetünk. Sőt többet is tettünk. Nemcsak sajtó útján dolgozánk, de — „vocatus atque non vocatus“ — felmentünk a budapesti alakuló közgyűlésre is, s beszéltünk ott is és — kértünk! De mit ért mindez? A mint elhangzott a jelszó, az „exklusivitást nem ismerő (modern) protestantismus“ inaugurálásáról: igen egyszerűen, minden elvi czáfolgatás nélkül — leszavaztattunk! Egyben talán tévedtünk: erősebben kellett volna fellépünk: követelnünk kellett volna meghallgattatásunkat s nyíltan kifejezni tiszteletreméltó világiaink előtt, hogy az ilyen kérdésekben, igen közel fekvő oknak miatta, mi vagyunk az illetékesebb fei. De jobb, hogy nem tettük ezt: így legalább a hierarchia vádja, a többi sők mellett, nem sujtott le reánk! Különben mi felemelt fővel állunk minden ócsárló váddal szemben. Hogy többet ne említsek, visszaútasítjuk

magát a felekezeti szűkkeblőség vádját is s visszaútasíthatjuk: hiszen a lutheránus testvérfelekezettel készséggel lettünk volna egy társulatban. Az épen a baj, hogy az unitáriusokat ma már sokan közülünk hozzánk épen olyan közel álló felekezetnek tartják, mint p. o. a testvér-lutheránusokat s ama nagy és soha ki nem békíthető elvi különbségről, mely köztük s köztünk van, hallani sem akarnak. Ez is új, még pedig nagyon új dolog. Nem olyan régen történt, mikor világiaink is büszkén hivatkoztak „confessionalis“ egyházukra s csak két, — mondd: két prot. testvér felekezetet ösmertek. 1860-ban b. Vay Miklós egyik derék ref. főiskolánk tanári karáról dicsékedve emlegette, hogy e kis csoport ember, „egyik kezében a helvét hitvallással, másikban a magyar nyelvtannal dötő csatát vívott... azon meggyőződésben, hogy hitét szívéből... senki el nem veheti“ (Lásd Sárosp. Lapok 27-ik szám 1888. 490 lap); s 1881-ben „a magyarhoni ág. hitvallású egyháznak küldöttei“ élén b. Prónay Gábor még így beszélt a debreczeni zsinathoz (tehát igen előkelő alkalommal): „a magyarhoni prot. egyháznak története számtalan tragikus jelenetet foglal magában és ha e történet lapjait tekintjük, úgy látjuk, hogy a két prot. hitfelekezet sorsa mindenkör azonos és fejlődése párhuzamos volt. Úgy tűnik fel előttünk e két hitfelekezet, mint egy és ugyanazon tanak két, ámbár különböző, de nem ellentétes irányban haladó ága; melynek mindenike égfelé tör és mind a kettő egy és ugyanazon talajba bocsátja gyökereit“... stb. (Lásd Zsinati tudósító. 1881. 58-ik lap). Mi is azért voltunk hajlandók a luth. egyházzal egy társaságban működni, mert tudjuk, hogy e felekezet a fának, — melyhez mi is számítjuk magunkat, — „nem ellentétes irányban haladó ága“, de egyszermind nem késtünk kimondani ott az alakuló gyűlés színe előtt, hogy az unitárius felekezet „ellentétes irányban haladó ág“, s mert ilyen, ezért nem kívánunk vele együtt lenni egy oly társulatban, mely teológiai tudományunk s ez alapon egyházi meggyőződésünk újjászületését írta fel zászlójára. S mert Dr. H. mind ezt figyelmén kívül hagyta: nem tudjuk, hogy tulajdonképen véd-e, vagy vádol-e hát bennünket?!

Mint fentebb is említém, nagyon sok megfigyelni valót mond Dr. H. Kárhoztatja újra a debreczeni zsinatot, hogy homlokáról letörölte „szerencsétlenül“ „a helv. hitvallás“ címét s kiváltképen gondolkodóba ejtethet sokónkat e nyilatkozata: „a fejedelem aláírta ugyan az ev. ref. egyház alkotmányát, de nem azon helv. hitvallású egyházét, mely létét békekötések, országos törvények, fejedelmi hitlevelek által európaiilag biztosította!“ Kár, hogy itt sem kerülhet el a tévedést. Azt állítja ugyanis, hogy a zsinat emberei a „helv. hitvallású“ címről „minden ellentmondás nélkül“ lemondtak. Pedig ez

nem áll. Már csak a „Zsinati tudósítóból“ láthatta volna (lásd 87. s k. lpk), hogy a „lemondás“ nem minden „elmentmondás“ nélkül történt. Igenis, többen szóltak a szóban forgó ősi cím mellett, többek között éppen Révész Bálint püspök úr, ki mint egyházának éber pásztora, hívőre ekkor sem aludott, ekkor sem szunnyadt!

Végül kénytelen vagyok nagy csodálkozással megjegyezni, hogy Dr. Heiszler a materiale és a formale principium fogalmait összezavarta; s ez nem lehet esetlegesség, mintán a fogalomzavar egész második cikkén végig vonul.

Dicsőfi József.

Miként és minő eszközökkel szerezheti meg s tarthatja fenn a tanító társadalmi és hivatali tekintélyét?

III.

Egyéni és hivatalos állásunk tekintélyének tényezője 2-szor a társalgási illem. Ez az, a mi a társadalomban mindenkinek megadja tulajdonképeni becsértékét; ez azon hőmérő, hol tekintélyünk súlya, — mint higany az üvegesőben, — a torri- és légypontra mutat ingadoz.

Itt egy szavunk, ott egy mozdulatunk, amott egy lépésünk elárulja értékünket, s lelejtetlenül tünteti fel, hogy minő mérvben van birtokunkban mint népnevelőkben a megkívántató s korkövetelte simaság, műveltség. Ha művelt körökbe hivatunk s ily családokkal s egyénekekkel érintkezünk, igen óvatossak legyünk, hogy a szerénység nemes korlátait át ne hágtuk; mert különben unottakká leszünk, esetleg toladókókaak fognak tartani. Ahhoz szóljunk mindíg, a mihez értünk; hanem akkor nyomatásan, értelmesen, kerülve minden saflangós kifejezést. Ne igyekezzünk soha felsőbb körökben magunkat holmi sóttalan, fejelágyára esett élcezkeskedéssel, nagyképűsködni szerető, — sikamlós és kissé szabad önviseletünkkel mállattatóul feltüntetni, hogy a társaság figyelmét magunkra vonjuk; mert így igen könnyen azon kör és társaság nevetség- és gúnytárgyává válhatunk.

Ne engedjük magunkat hivatalos állásunkhoz nem illő szolgálai foglalkozásokra semmi kedvkeresésből felhasználtatni; mert így önkezünkkel ássuk alá egyéni és hivatalos állásunk tekintélyét és igen könnyen urasági hajdúvá aljasulhatunk.

Ámde a néptanító a népembere lévén, a köznéppel való érintkezése, társalgása leggyakoribb tér, hol tekintélyét fenntarthatja, avagy örökre elejtheti. Komoly, értelmes, okos és minden ürességtől ment társalgásunk által igyekezzünk e néposztályra imponáló magunkviseletével hatni; hogy az idő, melyet velök s körükben töltöttünk, még emlékből is becses legyen előttük. Hogy ekként édes vágy támadjon keblökben társaságuk és körükben bennünket minél gyakrabban bírhatni. Csakis ez az egyedüli út és mód, mely fokozni fogja irántunk a nép becsülését és szeretettel párosult tiszteletét — s fogja megszilárdítani egyéni és hivatalos állásunk méltóságát és tekintélyét.

Ne feledjük azonban, hogy a néptől, kik között élünk, ne szigeteljük el magunkat, mert ekkor kevélynek és felfuval-

kodottnak fognak tartani. A főbb rangúak s általában a felettünk állók kegyei után ne esenkedjünk. Adjuk meg kinek-kinek az őt megillető tiszteletet. Tanítványaink szüleivel szemben legyünk nyájasak s barátságosak, hanem azok magánügyeibe ne avatkozzunk.

Politikai tüntetésekből részt ne vegyünk; pártviszályokban ne igyekezzünk szerepelni; mert a tanító állása egyik párt diadalához sincs kötve, az felül áll minden pártokon.

Nem mellőzhetem, hogy fel ne említsem némely szülőnek azon megbocsáthatlan, részben tudatlanságon, részben rosszakaraton alapuló tévedését, hogy a tanítót házi körében, gyermekei előtt kisebbíti, becsérlő megjegyzésekkel illeti, eljárását idétlennél idétlenebb kifogásokkal gáncsolja; gyermekei előtt a tanítót mintegy pellengére állítja, minden lépését kémleli, eljárását elítéli, rosszalja és ezerféle nyakatekert ráfogásokkal ócsárolja.

Sőt mi több, tudok rá esetet, hogy egy némelyek, mintegy jogosulva érzik magukat, a tanító magán- és családi ügyeibe avatkozni s nem a legtisztességesebb úton-módon, a tanító gyenge oldalát igyekeznek kifürkészni, a mikor is aztán társas összejöveteleik alkalmával szólják-szapulják, s azon igyekeznek: hogy a jámbor, szorgalmas és használható tanítót, a közönség gúny- és megvetéstárgyává törpítsék.

Keresik a más szemében a szálkát, sepernek a más háza előtt; belet az ő szemökben gerenda, házok előtt lábolhatatlan szenny és piszok tömkelege tanyáz.

Az ilyenféle jellem-elsoványodásban sinlődő, társadalmi jellemű emberek megvetése s a józan közvelemény elűzése itélete. Nyugodt lelekkel és rejtett fővel, báman a szemök közé mondhatjuk az ilyenféle szülőknek, hogy miután a tanítónak s nevelésnek ily csekély becsét tulajdonítanak, s ez által gyermekek szívéből szándéchosan tépik ki a tanító iránti bizodalmat, engedelmét, sz. rejtetet és ragaszkodást, tehát ez által lelki szegénységöknek bizonyítványát írták alá; s igen kár, hogy a gondviselés szülőkké tette őket.

Ámde más oldalról szabad legyen hangsúlyoznom, hogy ha mi tanítók, szándéchosan hajhászszuk a nép kegyét s önként gyűjtjük körünkbe a nép rétegeiből az eszem-izsom barátokat, és sok esetben állásunkhoz nem illő helyeken, megfélekezve magunkról s állásunkról, egynémelyek asztal alá poharazzák egymást; ekkor, uraim, becsületünk és tekintélyünk hévmérője a légypontra is alól fog állani; s ekkor aztán sárba dobatva ne vádoljunk senkit, ha kitörök kezünkbe a kegyér botja.

Stiglicz Albert,

n.-bányai ref. kántor-organista-leánytanító.

Iskolaügy.

Az iskolai bentlakás, különös tekintettel a debreczeni ev. ref. főiskolára.

(Folytatás.)

II.

Az internátus szükséges voltának tudatától reformált hitfeleink annyira át voltak hatva, hogy felsőbb tanintézeteink mellett majdnem kivétel nélkül szervezték azt, s ha valahol

elmaradt, nem az akaraton, hanem a tehetségen mult az el. Csak a közelebbi években is szerveztetett néhány iskolai bentlakás, némely helyen pedig a már meglevő ment át reformálás. Néhány ref. tanintézetből sikerült annyi adatot nyernem a bentlakási ügyekre nézve, hogy érdekesnek, sok részben tanulságosnak tartom annak rövid ismertetését.

Egyházkerületünkben főiskoláinkon kívül számbavehető bentlakás tudtommal csak a m. iramarosszigeti iskolában van, hol az újonnan alakított tápintézet szoros kapcsolathoz áll a bentlakás intézményével. A felügyeletet az ügynevezett tápintézet felügyelő (tanár) gyakorolja a bentlakók fölött is. A gondozás a lakók ingóságának feltározására is kiterjed. A szobák a fogadott es. lődek takarítják, fűtik s a lakótársak egybeállításánál a főszempontot a nevelési tekintetek alkotják. A foglalkozást igen könnyűvé teszi azon körülmény, hogy a bentlakók száma kevés.

A sárospataki főiskolán 13 szoba áll a bentlakók rendelkezésére, a nagyobb szobákban 5, a kisebbekben 4 tanuló lakik. Átlag egy lakószobára 17 köbméter terfogat. A bentlakók hátszáma az egyes bentlakók esetében 10-15. A bentlakás felügyeletet a szobafőnök, továbbá a szenior és a kollégiumi felügyelő (tanár) gyakorolja. A szobák tisztítását, a vízhozadást magok a bentlakók teljesítik magoknak, meglevén engedély a helyettesítés. Az esti lezárási szabályok 10 óráig tartó időre a határozott időhöz van kötve. Mennyiben felel meg már a modern kívánalmaknak az itteni bentlakás, azt csak közvetlen szemlélés után tudnám megmondani, de hogy a legbiztosabb tényekkel is maradnia kell fenn valami kívánalmának: sejtetni engedő az onnan nyert információk ama nyilatkozata, melynél fogva ottan „a legjobb tanulók laknak bent, szobák is elég esmosak, de azért csak diák-szobák bíz azok a leggondosabb felügyelet mellett is.”

A budapesti ref. theologiai fakultástól nem nyertem választ a tudakozódásra, ezáltal az ottani bentlakási körülményekről nem szólhatok. Sokkal nagyobb bizalommal beszéltek fel az internátus ügyet a Királyhágón túl lakó hitfeleink. Erdélyben nem csak a het. ref. tanintézetek, hanem egyesek kivételével van ma is bentlakás, de közelebből a dévai állami reáliskola bizg. igazgatója is meghonosította azt tanintézetében. A reformátusok tanintézeteinél a bentlakás ügyét az egyházkerületileg készített s kiadott egyöntetű eljárást biztosító „Rendtartások, szabályok, törvények és útastások” szabályozták, melyek a legkisebb részletekig menő tájékoztatást nyújtanak úgy a bentlakóknak, mint a felügyeletet gyakorló hivatalos közegeknek. Lássuk közelebből az enyedi és kolozsvári iskolák bentlakását.

Enyeden 42 lakószobában 312 tanuló lakik, átlag tehát egy szobára mintegy 7 lakos, egy lakóra csak 15 köbméter terfogat esik. A bentlakók különféle czímen 5 frt 70 krtól 12 frt 70 krig emelkedő díjakat fizetnek. A magántanítói intézmény ma is fennállván, egy lakószobába lehetőleg a magántanító felügyelete alatt (szobafőnökség) a tanítványok helyeztetnek el. A felügyeletet az igazgató vezérlete alatt a segédszemélyzetnek egész sorozata gyakorolja, u. m.: szenior, kollégiumi ellenőr (contrascriba), esküdfelügyelő, szobafőnök, szolgatanulók főnöke (inspector), szolgálattevő ifjak (oeconomus, apparitor); ide számíthatjuk még a 7-ik és 8-ik gym. oszt. tanulók közül kirendelt éjjeli őrköt (vigil), kik éjjelenként felváltva őrködnek, kaput zárnak és nyitnak stb. A szoba-

főnök kötelességei nagy körültekintéssel vannak meghatározva, pl.: leltár mellett veszi át a lakószobát szerelvényeivel együtt, melyek közül kiválóan említetést érdemel a nagy költséggel szerzett, fiókkal ellátott teljesen vasszerkezetű ágy; a romlást az azt okozóval azonnal megigazíttatja, a szobának s az előtte eső folyosó-résznek tisztán tartására ügyel; a szobafőnök felelős azért, hogy a bentlakási törvények megtartassanak, a látogatásra engedélyezett időn kívül (melyre határozott óra van kitűzve) vendég elfogadását nem engedi (s ezzel sok lézengésnek, sok alkalmatlankodásnak, munka-zavarásnak veszi elejét), a kapuzárás után kinmaradtakról jelentést terjeszt be, a felügyelet alá adott növendékek ingóságait feltározás útján nyilván tartja (s ez által idegen tárgyak eltulajdonítását, a es. berobolást a tanulók közt akadályozza). A teljesített szolgálatokért javadalmazásban, jótétmenyben részesül, mert privát tanítványt kap, a kiől fizetést nyer, s némelyek ingyen cipőt élveznek. A szobák takarítását a minden egyes szobához lakásra is szétosztott ügynevezett szolgatanulók végzik természetesen a nekik adott fizetés mellett. A szolgálatot cipő, kegyesség stb. s ingyen kapott díjazás helyben megfizetik.

Az ajtók, kijárók előtti összesopordosulást, a tanítási órák alatti zajongást az „apparitorok” korlátozzák, segítőgél rendelkezésükre áll egy közszolgálatos.

Egyenlő módon van szervezve a bentlakás a kolozsvári főgymnasiumban is, hol nagyrészt egyetemi polgárok (28) felügyelete alatt 226 elemi és gymnasiumi tanuló élvezi a bentlakás jótétmenyét, maximális számban évi 9 frtert. Egy lakóra átlag véve mintegy 20 köbméter terfogat jut. A takarítást szolgatanulók végzik némi jótétmeny élvezéseért. A köztisztaság állapota a „mértányosan támasztható igényeknek megfelelő”, miként azt onnan írják.

Jegyezzük meg most, hogy a felsorolt tanintézeteknél általában kevés terfogat jut egy lakóra; a szobák tisztítását nagyrészt szolgatanulók, illetve a bentlakók magok teljesítik; a szobafőnökök mindenütt szorgosak, mint a szeniorok, s az egyik tényezője, s szobafőnökökül az erdélyiek, a kik a bentlakási növendékek alkalmazzatnak. A különböző tanszakon levő bentlakó tanulók fölött vagy az igazgató, vagy az ezélna külön megöltet felügyelő tanár gyakorolja az inspekeziót. A lakásbér fejenként 4 frtől 12 frt 70 krig változik. Az erdélyrészi iskoláknál levő majdnem vég nélküli apparatust indokolja az elemi osztályos tanulók bentlakása, s a magántanítói intézmény-fentartása, mely utóbbira nézve igen találóan mondja¹⁾ dr. Vifa Károly, hogy „az erdélyi embernek már véreben van az, hogy magántanítás nélkül jó sikert felmutatni nem is lehet... Ez inkább csak társadalmi felfogásnak tekinthető, melynek kötelező ereje nagy pressiót gyakorol az egyesekre.” De, miként tovább mondja, „a rendszer keletkezésének oka határozottan humanus alapokon nyugszik, s épen azért létjogosultsága van, habár csak egyik feladatának, t. i. a felügyeletnek s némileg a nevelésnek teljesítése” stb.²⁾

Igen szerencsés helyzetben volnék, ha alkalmam lett

¹⁾ L. orsz. köz. tan. tanáregyesület Közlönye 188⁶, I. füz. 27. 28. l.

²⁾ Bizonyára ily gondolatok foglalkoztathatták főiskolánk egyik nagyérdemű gazdasági tanácsosát, ki az új tápintézet tervezetének tárgyalásakor az ingyenes s a mérsékelt díjat fizető érettebb ifjakat a kisebbek fölött a felügyelet kötelességének teljesítésével kívánta megbízni. R. S.

volna reflexiók tehetése czéljából a rend, tisztaság, fegyelmezettség, a közszellem állapotáról közvetlen látás által szerethetni ismeretét. Más s épen távol fekvő tanintézeteknek hozánk átjött növendékei itteni magatartásából nem akarok, de nem is lehet az ott levő viszonyokra következtetést vonni... Így csak annyit tehetek föl, hogy más tanintézet bentlakó növendékei sem állanak legalább — hátrább a mieinknél, kiknek bentlakási viszonyaival most már ideje lesz tüzetesebben és pedig bírálattal foglalkozni.

Rózsa Sándor.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

A tiszántúli ev. reform. középiskolai tanár-egyesület közgyűlése.

Hód-Mező-Vásárhely, 1888. júl. 6. 7.

A tanár-egyesület ez évi közgyűlése Hód-Mező-Vásárhelyen július 6. és 7-ik napján 12 alapító és pártoló, 32 rendes tag részvétele mellett, a már közzolt program teljes letárgyalásával ment végbe. És ha — a dolog természeténél fogva — kiváncsi, messzeható intézkedésekről nem szólhatunk is, mindamellett úgy a felvett tárgyak jelentősége, mint a felolvasások tudományos értéke és a tárgyalások komoly menete méltóvá teszik a gyűlést a jónévű egyesületre.

Jelen voltak: Szabó János körös-tarcsai lelkész, békésbányai esperes, az egyesület tiszteletbeli tagja; alapító tagok: Turgyoni Lajos lelkész a mező-túri, Szabó Mihály főgondnok a vásárhelyi alapító egyházak képviselőjében, Kovács Ferencz vásárhelyi földbirtokos, egyházker. tanácsbíró; pártoló tagok: Szabó Antal ügyvéd Debreczenből, Miklovicz Bálint, Szoremley Sámuel lelkészek, Dr. Imre József orvos, Kiss Gusztáv nyug. tanár, Fodor Lajos tanító és szerkesztő. De Hód-Mező-Vásárhelyről: rendes tagok: Gócsi Kálmán tanár, Földes János ügyvéd, Bencze János egyes pénztárnok, Dr. Bacsoni Lajos, Dóczi Imre, Nagy Elek, Nagy Pál, Orosz István, Dr. Öreg János, Siska Sándor debreczeni tanárok, Faragó János, Osváth Ferencz, Török Gaber békési tanárok, Géresi Imre m. szigeti, Szathmári Sámuel nejjével, szathmár, Laczka Sándor karczagi, Katona Mihály kecskeméti tanárok, Ambrus Péter, Bodolay László, Füredi Lajos, Baresi József mező-túri tanárok, Bányai Sándor, Barkász Károly, Futó Mihály, Halasi János, Illés Gyula, Dr. Imre Lajos, Nagy Lajos, Oláh Imre, Varga Antal, Gyulai Kálmán, Hantz Jenő hódmezővásárhelyi tanárok.

A gyűlést Géresi Kálmán egyesületi elnök a nagyszékelyi dísztermében júliushó 6-án d. e. 9 órakor, a Vásárhelyre gyűlt tagok teljes száma, a vásárhelyi egyházi és városi előljáróság és díszes közönség jelenlétében nyitotta meg.

Előzőleg Kristó János polgármester a városi közönség részéről meleg hangon üdvözölte az egyesület tagjait, mint a tanügy harczoait; majd bővebben fejtegetvén az ily vándor-gyűlések jelentőségét, azok kettős czélját, nevezetesen elméleti és gyakorlati fontosságát, e mellett a testületi szellem élesztésére, erősítésére kedvező hatását, — óhajtja, hogy a jelen közgyűlés is közelebb vigye nemes feladata megoldásához az egyesületet. Lelkes beszéde végén azon alapon, mert a cultura előbbvitale hazafias czél, e nemes czél szolgálatában álló tan-

férfiak pedig minden jök elismerésére méltók: a város közönsége nevében örömmel telt szívvel üdvözli az egyesületet.

Majd Miklovicz Bálint lelkész a hódmezővásárhelyi egyház részéről üdvözli az egyesületet. Egyszerű — úgy mond — a hely, a hol összegyűltünk, egyszerű, mint maga az alföld, melynek közepén fekszik. Egyszerű, jobbágyközség volt annak idején Hód-Mező-Vásárhely, de nagygyá és erőssé tette az egyszerű lakosságot a valóságos való ragaszkodás, a tanítás ügye iránti lelkesedés; minek legfényesebb bizonyossága, hogy fenn tartott és tud tartani a maga erején egy teljes középiskolát. Buzgóságában csak erősödk, ha tanfőúrjainak tevékenységét színről-színre láthatja. Végül a vendéget fogadó helyi egyháznak szíveslátását felajánlván, üdvözlését megújítja.

Minkét üdvözlésre — a tagok lelkes éljenzése közben — egyesületi elnök mond köszönetet.

Géresi Kálmán tartalmas elnöki megnyitó beszédeben visszpillantást vet az egyesület 10 évi működésére; beszéde — Solon szerint is — biztos próbája lehet valakinek intézmény-vezetésére. Végig tekintvén az átélt 10 év eredményein, a csendes, komoly munkásság több jelével találkozunk: — bár teljes őszinteséggel szólva, nem egy irányban nagyobb tevékenység állott volna előfőúrjaink. Áldásos alkotásnak mondja különösképpen a tanári nyugdíj- és gyámsági intézet létesítését, melynek fontosságát a szükségben levők szabályszerű segélyezésén kívül azon erkölcsi siker is emeli, hogy általa a különböző, térben egymástól távolálló tanintézetek és tanfőúriak egy közös czél elérésére oly sikeresen egyesítettek. — Mint időszerű kérdéstről, megemlékezik az állami segítség igénybe vételéről; és bár egyházkerületünk álláspontja ez irányban ismeretes: miután a hasonló viszonyok közt élő dunavidéki iskolák elfogadták azt, — elmondja tartózkodás nélkül véleményét. Szerinte az állam és a református egyház czélja — századunk igaz culturaja alapján ítélve meg — nem lehet ellenkező; a félreértés e tekintetben a multak viszonyainak a jelenre alkalmazásából keletkezhetett. A honnan nem lát vesztelt abban, ha az állam segítségét igénybe vesszük: a miért az állam természetesen azt szabja, de ezen ér — az eddigi példák tanúsága szerint — nem oly nagy, hogy arról elriadaunk kellene. Készséggel beismeri, hogy legszebb volna, ha magunk erején tarthatnók fel iskoláinkat, de ezen iskoláknak felszerelés, tanárok száma, méltányos díjazás stb. tekintetében kifogástalanul berendezetteknek kellene lenniök: így lehetne a gazdagon felszerelt állami intézetekkel a siker biztos reményében versenyre szállani. Örömmel látja, hogy ez irányban több ponton kedvező jelek mutatkoznak; gymnasiumaink fentartó testületi körében újabban üdvös mozgalom észlelhető, egy helyen a nem teljes gymnasium kiegészítésén, más helyen hatalmas iskolaépület emelésén fáradoznak, s így tovább, mely mozgalmak szebb jövő zálogaiul tekinthetők. Óhajtja azonban, hogy a megindult buzgó törekvések mihamarabb czélit érjenek, miután az egyháznak más vitális érdekei is sürgetőleg fogják kielégítetéseket kívánni; és erős azon aggodalma, hogy kellő berendezkedés nélkül folytatva tovább a versenyt, a multak érdemei által szerzett elismerést eljátszhatnók. Tekintsünk mindenkor büszkeséggel a multa, de a jelen kötelességeit azzal ne takargassuk. Ezek után a tagok szíves üdvözlése, a hódmezővásárhelyi egyházi és városi előljáróság meghívásáért meleg köszönetnyilvánítása mellett a közgyűlést megnyitja.

O. I.

(Folyt. köv.)

Nekrológ.

Nagy Péter 1824—1888.

Könyves szemekkel írom e sorokat, mert csak imént jöttem vissza egy sírtól, melybe a legjobb embert, a legönzettebb barátot, a kitűnő tanítók egyik legkitűnőbbikét, egyháznak, iskolának igazi oszlopemberét temettük el. E férfiú Nagy Péter volt, ki a tanítói pályán, összesen közel 50 évig működött, melyből 39 évet a kunhegyesi ev. ref. egyházban, mint a legnagyobb figyermek tanítója s iskoláinknak igazgatója töltött, egyszersmind egyháztanácsunknak is 25 évet meghaladólag rendes tagja és jegyzője volt.

Ismétlem, hogy könyves szemekkel írom e sorokat, mert mélyen érzem azt a nagy, azt a kipótolhatlan veszteséget, mely e férfiú kidőlésével minket ért. Nem találok én arra kellő szavakat, hogy méltólag lerajzolhassam: ki volt Nagy Péter!? Látni, tapasztalni kellett azt, hogy ez az egyszerű, igénytelen állású ref. tanító, az ő pályáján szinte páratlan magas képzettségével, világbajártasságával, férfias jellemével, önzetlen becsületességével, minden jó és nemes ügynek áldozatkész és tevékeny felkarolásával, és e mellett mindenki, de különösen előljárói iránt tanúsított humánus, előzékeny, tisztelettudó viselkedésével, mily közbecsülést, tiszteletet és szeretetet tudott magának kivívni és mindholtig megtartani! Előkelő, magas állású férfiak, így az egyházi, mint a világi téren számosan, nem csak tisztelték, de épen bizalmas barátságokra is méltatták e férfiút, úgy hogy e tekintetben, sem városunkban, sem vidékünkön, hasonló kitüntetéssel, egyetlen tisztvársa sem dicsekedhetett. És bár e kitüntetés őtet, tanítótársai körén mintegy felülemelte s bizonyos nyombussal vette körül, s bár ő maga is tudta, érezte s meg is lecsülte társadalmi előnyös helyzetét: de az őtet soha, csak egy pillanatig is elbizakodottá nem tette! Maradt mindvégig egyszerű, igénytelen református tanító! Tanítótársainak legkisebbje, legifjabbja iránt is nyájas, szeretetteljes s mindenkor szolgálatra kész kollega! Hanem, dícséretökre legyen mondva egyházmegyénk derék tanítóinak, e kitűnő kartársukat ők is teljes mértékben méltányolták és megbecsülték s valahányszor alkalmuk nyílt reá, megtisztelő kitüntetésekkel, bizalomnyilvánításokkal elhalmozták, — s még koporsóját is, szokatlanul számos megjelenésökkel megtisztelték.

Született a boldogult férfiú Kunhegyesen, az 1824-ik év július havában. Iskoláit szülővárosában, majd Karczagon s Debreczenben végezte. Mint szegénysorsú ifjú, a főiskolától kénytelen volt korán megválni s előbb berek-böszörményi tanítónak lett, majd több éveken keresztül Pusztá-Toldon, a derék Csapó családnál nevelősködött, ugyanitt az 1846-ik évben meg is nősült. Az 1848-ik zivataros év visszavezérelte szülővárosába, és itt egy évig az egyházgondnoki tisztet viselte, az 1849-ik évben pedig az épen megürült rectori állásra választott meg, s azon időtől fogva, egészen a folyó év február haváig, tisztét a legodaadóbb hűséggel és a legsikerdúsabb eredménynyel töltötte be. Februártól fogva már, betegeskedése miatt visszavonult s helyettesített, de csak ideiglenesen. — Hitte és remélte, hogy a pihenés — szerető családja körében — visszaadja elvesztett egészségét. Pihenése azonban — fájdalom, — e folyó hó 1-ső napján örök nyugalommá változott és a 42 éven keresztül mindig hű, mindig gyöngéd és szeretettel-

jes nő, Bak Erzsébet asszony, özvegygyé, és a 6, részben neveletlen gyermek árvává lőn!

Koporsója felett f. hó 3-ikán a templomban, régi hű barátja, heves-nagy-kunsági esperes, nagytiszt. Székely Károly úr tartott eszmékben gazdag s a könyvezésig megindító imádságot és gyászbeszédet. Beszédében előbb az egyháznak, aztán az államnak, a hazának fogalmát, célját s majd e kettővel szemközt az iskolának magasztos feladatát fejtegette, — aztán ügyes fordulattal felveté azon kérdést, hogy milyen tulajdonokkal kell bírnia a néptanítónak, hogy a gondjaira bízott iskola, az egyházzal és az állammal szemközt, magasztos feladatát kellőleg megoldhassa? Ilyen tulajdonokul említé 1-ör, hogy hitét, vallását őszintén szeresse, mert az igaz vallásosság bizton elvezérli őtet egyházának és hazájának — felebarátainak és honfitársainak — igaz szeretetére, 2-ör, hogy a tudományokban való naponkénti előhaladást, gyarapodást ismerje elengedhetetlen kötelességének, mert ha vak vezet a világtalant: mindketten a verembe esnek, 3-ör, a köz- és általában minden nemes és jó ügy iránt viseltessék szíves érdeklődéssel s áldozatkészséggel, 4-er, magánéletében s összeköttetéseiben is legyen mindenkor feddhetetlen, tiszta jellemű, nyílt szívű s minden körülmények között teljesen megbízható igaz ember és jó barát!... Ezen tulajdonoknak érdeklődő s figyelmet lekötő tárgyalása után, gyönyörűen alkalmazta szónok az elmondottakat a boldogult férfiúra. Feltűntette 1-ör, hogy mennyire szerette hitét, vallását s mily jól esett neki, ha arról úgy szavával, mint tetteivel bizonyosságot tehetett; ezért mindig buzgó látogatta az őt, hű s hosszu nyavataioskouasa miatt talán egyszer sem mülasztotta el, hogy a hívek seregével együtt az úriszentvacsorában ne részesült volna. Nem szégyelte soha, sőt dicsekedése és büszkesége volt az, hogy ő magyar, református, felekezeti tanító! A mit — fájdalom, — mai időben nagyon sok tanítónkról nem mondhatunk el, 2-ör feltűntette, hogy a boldogult férfiú, a tudományos ismeretekben való naponkénti előhaladást, a kor színvonalán való állást is mennyire szívén viselte, s valóban úgy az egyházi, mint a világi történelemben való nagy jártasságával bárkit is meglepett; a magyar remekírókat szintúgy, mint a latin classikusokat, szinte mindnyáját könyvnélkül tudta s a tudományok egyéb ágaiban is oly sok olvasottsága volt, hogy a vele való társalkodás nemcsak élvezetet, de mindenkor tanulságot is nyújtott, 3-ör közügyek iránti lángoló buzgalmát is élénk színekkel rajzolta szónok, bizonyosságot tévén róla, hogy ő, mi közöttünk minden nemes ügynek felkarolója, hű támogatója és a legtöbb esetben sikerre vezetője volt, 4-er végre mint embert, mint barátot jellemezte s mint ilyet is páratlannak nyilvánította s méltán mindnyájunk elé követendő mintaképül tűzte.

A gyönyörű s minden szavában igaz és találó jellemrajz után, érzékeny búcsúszavakat intézett szónok a gyászoló özvegyhez és gyermekekhez, egyházi, világi előljáróságához, tanítótételéhez, volt tanítványaihoz és az egész gyülekezetéhez. Végül ő maga is megható szavakkal vett búcsút régi hű és igaz barátjától, kivel több mint egy negyedszázadon keresztül, a legnemesebb baráti viszony fűzte össze. Nem maradt szem szárazon s könyvek között rebegtük a szónokkal együtt igen sokan: Isten veled te hű, te feledhetetlen igaz jó barát! Isten veled a viszontlátásig!

A temetőben a tanítótársak nevében Balogh Dániel tanító úr mondott néhány érzékeny búcsúszót, és aztán átadtuk a drága hamvakat az anyaföldnek. Koporsóján vitte magával

volt tanítványainak gyönyörű koszorúját s itt hagyta mind-
azoknak keblében, kik őtet ismerték: áldott emlékezetét!
Nyúgodjék békével!

Kunhegyes, 1888. július 3.

Rácz Miklós,
ev. reform. lelkész.

Különfélék.

A tiszántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlése. Egyházke-
rületünk ez évi második közgyűlése, főt. Révész B. püspök
úrnak az esperes urakhoz közelebb intézendő körlevele szerint
szeptemberhó 17-ik napján vendi kezdetét. A körlevél szerint
jelen gyűlés alkalmával lelkész-képességi vizsgák is tartatván,
útasítatnak az illető atyafiak, hogy szept. 14-én d. u. 4 órakor
a püspöki hivatalban jelentkezzenek; a második vizsgát tevők
magokkal hozván kész dolgozataikat, egyházi beszédet Pál II.
Tim. 2. 11. és 12.: Igaz beszéd ez: ha ő velem meghaltunk, ő velem
élünk is, ha türtünk ő velem, országlunk is, ha megtagadjuk, ő
is megtagad minket. Kátémagyarázatot (XXIII. Urnapja) a 60.
és 61. kérdésekről, a megigazulásról. Emlékeztetnek a vizsgázó
atyafiak, hogy egyházi beszédüket elő- és utóimával könyv-
nélkül is jól megtanulják, mert az e tekintetben való hanyag-
ság épen oly beszámítás alá esik, mint a szóbeli vizsga bárme-
lyik tárgya.

**A tiszántúli evang. reform. középiskolai tanáregyesület
nyolczórvasági közgyűlése.** A középiskolai tanáregyesület július 7-
ik napján tartotta meg Hód-Mező-Vásárhelyen ez évi köz-
gyűlését, 44 tag részvétele mellett, élükön Géresi Kálmán
egyesületi elnökkel és Szabó János békés-bánati esperes tisz-
teletbeli taggal. A gyűlés kiválóbb tárgyai a már közölt
program szerint: Géresi Kálmán elnöki megnyitó beszédje, a
jegyzői és pénztárnoki jelentések, Futó Mihály, Dr. Imre József,
Sinka Sándor, Barkász Károly, Dóczy Imre, Dr. Öreg János
felolvasásai voltak, melyek úgy tartalmi, mint alaki tekintet-
ben egyiránt megfelelték a szerzőik jó hírnevéhez kötött vára-
kozásnak; különösebben ki kell emelnünk mégis Dr. Imre
Józsefnek „Az orvos az iskolában“ cím alatt előadott egész-
ségügyi értekezését, mely a tárgy fontossága, korszerű volta és
szakavatott feldolgozásánál fogva szélesebb körű érdekeltségre
méltnál számíthat. Ezek mellett a nyugdíj- s gyámintézeti és
egyéb folyó ügyek nyertek elintézést. Mindent összevéve a
vásárhelyi tanári közgyűlés tevékenységét, eredménydús műkö-
dését konstatálnunk kell. A gyűlés lefolyásáról lapunk más
helyén adunk kimerítő tudósítást, melyet azonban nagyobb
terjedelme miatt 3 számra kellett felosztanunk. Végül, mint a
gyűlés sikerének egyik főtényezőjét, ki kell emelnünk a ven-
déglátó vásárhelyiek kifogyhatatlan szívességét. Az egyházi és
városi előljáróság, az iskolai igazgatóság és tanárkar veteked-
tek egymással abban, hogy egyfelől buzgó részvétőkkel az
ülések tekintélyét, méltóságát emeljék, másfelől vendégeiknek
a gyűléskezésekről fenmaradt idejét kellemessé, emlékezetessé
tegyék. A mi ily váltvetett munka mellett teljes mértékben
sikerült is. A városi hatóság által rendezett ismerkedési estély,
az egyház által adott közeled, az egyes vendéglátó tagtársak
kiapadhatlan szívessége egyiránt tiszteletre és hálára kötelezett
le minden résztvevőt. A hol ily nagy a lelkesedés a tanügy és
annak munkásai iránt, ott egyházunk és iskolánk jövője bizto-
sítva van.

Lelkészjelölések. Folyó hó 1-én Nyiregyházán, az espe-
resi hivatalban a következő lelkészi állomásokra történtek
jelölések. 1. Eperjeskére: Papp Károly tiszta-derzsi segéd-
lelkész, Barcsa Endre ajaki segédlelkész-tanító, Csatáry Zsig-
mond sényői elválasztott pap, Ormós István anarcsi segédlel-
kész, Bakó István halászi adminisztrátor. 2. Lórántházai
lelkészi állomásra: Kiss Sándor hadházi segédlelkész,
Hatvány Pál lórántházai adminisztrátor, Vitéz Gyula kemecsei
segédlelkész, Doma Gyula kisujszállási segédlelkész. 3. Cse-
rep-Kenézbe: Görömbei István cserepes-kenézi segédlel-
kész-tanító, Ujlaky Lajos kopócs-apáthii segédlelkész-tanító,
Papp Károly tiszta-derzsi segédlelkész. A választások ellenőr-
zésére egyházi részről Eperjeskére Porzsolt Ádám tiszaszent-
mártoni; Lórántházára Papp Károly laskodi; Cserepes-Ke-
nézbe Görömbei Péter nagy-kálói lelképásztorok küldettek ki.
A választások folyó hó 22-dikén fognak megejtetni mind a
három helyen.

Egy jó papné halála. Ismét kialudott egy, a szeretet által
oly sckaknak világított életfáklya; fülhangzott amaz oly réme-
sen hangzó szózat: por vagy épporá kell lenni: a henczidai ev.
reform. egyház szeretve tisztelt, jó öreg lelképásztora Gyenge
András tetje sírba le feleségét, Ónody Teréziát, kivel — nem a
teiszolegni szerető világ szavaival mondva, — boldog, békés,
példányszerű házasságban töltött 33 évet. E házaspár jelszava
a szeretet vala; ők valóban meghaltak és megértették Pál
apostolnak a Korinthusbeliekhez írott I. levele 13-ik részét.
Gyermekekkel nem áldotta meg őket az Ur, és mégis soha
nem voltak gyermekek nélkül. A testvérek, rokonok, jóba-
rátok gyermekei valóságos szeretetnázra találtak a henczi-
dai szerény paplakban; kik nem hizelgésből, nem nyájaskodás-
ból, de szívök szerint hívták a megboldogultat: kedves jó
Teresa néne. Hányan mondhatják el ő reá: anyám helyett
anyám, — második anyám volt?! Sírírata méltán lehetne ez:
Szeretet. Tábitája volt ő a szegényeknek: „gazdag vala
jó cselekedetekkel és alamizsnákkal, melyeket osztogatott
vala“; mennyi jósággal ápolgató, erősítgeté a szegényeknek
szegény örömét, mily jósággal, mily lelki nagysággal, vigasztal-
lással nyújtotta ő a segítséget az éhezőnek, a szomjúhozónak;
az útonjárót befogadta, a mezítelent megruházta, a beteget
meglátogatta. Papné volt! Annyi szívjószág, szelidség, szeretet,
keresztényen vallásosság ma már talán divatból sem sok kebelt
ékesít. Ki oly sokak jó emlékében él, méltó arra, hogy így is
megőrizzük nevét. A boldogult néhai Ónody István henczidai
ev. reform. lelképásztor és Bartók Zsuzsanna édes szüleitől
abban a paplakban született, hol édes emlékü gyermekkorát,
majd boldog házasságát töltötte s hol bevégezte áldásteljes éle-
tét. Házassági szövetségre, a veszteség fölött kesergő férjével az
1854. évben lépett; meghalt 77 éves korában. Óh mily magasz-
tos dícséret az az elhunyt feleségre, midőn a hátramaradt férj
szíve szerint úgy nyilatkozik, hogy ha még 70 esztendeig élne,
nem kívánna másképen élni!! A jók és igazak emlékezete
lengjen porai felett! A mi Urunk Jézus Krisztus és az Isten, ki
adott örök igazságot, vigasztalja és erősítse meg a megszomo-
rodottakat. A temetési szertartást a templomban egy szívből
fakadó, megindító, szép imádsággal, — majd a fölolvastott élet-
írat után, az egész szép és nagy számú gyülekezet szemébe az
igaz részvét könyeit előhívó búcsúztatóval K. Tóth Kálmán
debreczeni ev. reform. lelkész, a sírnál beszéddel és imádság-
gal henczidai ev. ref. s. lelkész Veress Bálint végezte.

Az egyetemes presbyterián gyűlés, melynek lefolyásáról

lapunk ezúttal is részletes referátát hozand, f. hó 4-én megnyílt Londonban. Napjában kétszer tartott gyűlést, d. e. XI—III-ig és este VII—IX-ig. A föld öt részéről 300 követ volt jelen. Egyházunk két képviselőjét, Balogh Ferenczet és György Endrét kiváló örömmel fogadták. B. F.-et beválasztották az ügyrendező bizottságba s már az első gyűlésen beszélnie kellett, átadván „Egyetemes Névtárunkat.“ Valamint felhívatott beszédre egyik nagy díszbéd alkalmával is. Különben az európai kontinensről ment képviselők beszédeire, így bizonyára a mi követeinkre is, július 10-ike tüzetett ki, de erről még nem érkezett hozzánk tudósítás.

A pápa encyklikái. XIII-ik Leo pápa tiz esztendei uralkodása alatt huszonkét encyklikát boesátott ki. Az első 1878. ápr. 21-én kelt általánosságban bizonyítja, hogy a kath. egyház a legszükségesebb a társadalom üdvére; a második 1878. december 28-áról a szocializmusról érkezett; a harmadik 1879. augusztus 4-éről aquinói szent Tamás filozófiájával foglalkozott. A negyedik 1880. február 10-éről a polgári házasság és a házasság fölbonthatósága ellen kelt ki. Az ötödik 1880. szept. 30-ról a szlávok apostolainak, szent Cyrillnek és Methodnak kultuszát az egész egyházra kiterjesztette. A hatodik 1880. decz. 3-áról ajánlja a hittérítői társulatokat, a keleti iskolákat. A hetedik 1881. június 29-ről bizonyítja, hogy minden hatalom Istentől van és hogy mennyit köszönnek fejedelmek és népek az egyháznak. A nyolczadik, tizedik, tizenkettedik, a tizenhatodik, a tizenhetedik, a tizenkilencedik az olasz, a spanyol, francia, porosz, magyar és bajor püspöki karokhoz intézettek, az illető országok egyházi helyzetére nézve adva tanácsokat és intéseket. A kilencedik 1882. szept. 11-ről szizzi szent Ferencz intézmenyeit fejtegeti. A tizennegyedik 1883. szept. 1-ről az október hónapot az olvasó királynőjének szenteli. A tizennaradik 1884. április 20-áról a szabadkőművességről, míg a tizennyolczadik 1885. nov. 1-ről a keresztény államok szervezéséről szól. A tizenötödik 1885. decz. 22-ről az 1886. évet jubileumi évnek jelenti ki. A tizennyolczadik az indiai hierarchiai megalkotását tudatja 1886. szept. 14-ről. A huszadik 1888. ápril 1-jéről pápi jubileuma alkalmától ünnepléses istentiszteletet rendel a tisztító-tűzbeli lelkek üdvére. A huszonegyedik 1888. május 5-ről, a francia forradalom kezdetének 99. évfordulati napján a brazíliai rabszolgaság megszüntetéséről szól. S végül a huszonkettedik a legutóbbi, a mely a szabadságról értekezik s jun. hó 20-án kelt. (E—s).

Szerk. posta. H. J. Nyiregyháza. Szíves tudósítása későn érkezett a maít számra, most adhatom csak ki. A választásokat, nagyon kérem, legyen szíves szintén, még pedig kellő időben, tudatni. — L. A. T.-Sz.-Márton. Nagyon köszönöm a spanyolországi missióról szóló érdekes tudósítást. Mielőbb rá kerítem a sort. — R. K. Pápa. Jövő heti számunkba beszorítom „Még pár szó stb.“ cikkedet. Örülök a viszontlátás reményének s gratulálok is a kilátásba helyezett tényálláshoz. — Ő—ő—. Imé itt van már esekély szolgálatomért a viszonzás. A becses cikkel teljesen egyetértek; a jövő heti szám elején kiadom, örömmel várom a másikat is. Abban a mi magánügyünkben levelem ment.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

Debreczen, 1888. Nyomatott a város könyvnyomdájában. — 796.

HIRDETÉSEK.

Pályázat

a békés-bánáti ev. ref. egyházmegyébe kebeleztet esorvási harmadik osztályú ev. ref. egyház lelkész-tanítói állomására.

Javadalom: 1) kétszáz forint; 2) húsz köböl búza és tíz köböl árpa; 3) hét és fél hold (7½) szántóföld, adóját és szántását az egyház fedezi, egyéb munkáját és a magot a lelkész-tanító adja; 4) tizenkét koesi szalma, melytől az iskolát is fűtetni tartozik; 5) két öl kemény tűzifa; 6) lakás, ezernyolecszáz öl beltelken; 7) stóla.

Lelkek száma hatszáz.

Az elválasztandó lelkész-tanító a békés-bánáti ev. ref. egyházmegye özvegy-árva pénztárának kötelezett tagja, hivatalát az 1889-ik év ápril 24-én elfoglalni tartozik, — ez évben azonban a jövedelemnek csak $\frac{2}{3}$ részét nyerendi, egyharmadrésze, — január-ápril, — a volt lelkész-tanító özvegyét illetvén.

Pályázati kérvények f. évi augusztus 8-ig Szabó János békés-bánáti ev. ref. espereshez, Körös-Tarcsára — Békésmegye — küldendők.

Debreczen, 1888. jul. 11.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat.

A h.-bőszörményi 6 osztályú ref. gymnasiumban egy rendes tanári székre pályázat hirdettek.

Ezen tanszék szaktárgyai a történelem és magyar nyelv. Évi javadalmazás 800 frt és 100 frt lakbér.

A megválasztandó egyén, ha okleveles tanár, egy évi sikeres próbaidő, — ha pedig nem okleveles, az oklevél megszerzésének s sikeres szolgálatnak feltétele alatt 2 év multán állandósíttatik.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények f. évi aug. 1-ső napjáig alólírotthoz küldendők.

H.-Bőszörmény, 1888. július 10.

Somossy Béla,
főgondnok.

1—2